

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Marek Siwek

w sprawie **P. M. (obecnie B.)**

skazanego z art. 148 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 16 grudnia 2021 r.,

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania zakończonego

prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 11 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa (...)

zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w G.

z dnia 3 listopada 2016 r., sygn. akt IV K (...)

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić wniosek obrońcy P. M. (obecnie B.) o wznowienie postępowania;**
- 2. obciążyć P. M. (obecnie B.) kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego.**

UZASADNIENIE

Do Sądu Najwyższego w dniu 26 lipca 2021 r. (data prezentaty) wpłynął wniosek obrońcy P.M. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 11 kwietnia 2017 r., sygn. akt II AKa (...), zmieniającym wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 3 listopada 2016 r., sygn. akt IV K (...). Jako podstawę wznowienia postępowania obrońca wskazał przepis art. 540 § 1 pkt 2 lit. a i b k.p.k., wyjaśniając, że skazany P. M. powziął informację, że A.B., przebywając w Areszcie Śledczym w Z., miał kontakt z ówczynie

tymczasowo aresztowanym P. K., który opisał mu rzeczywisty przebieg zabójstwa, które to przestępstwo – wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) – zostało ostatecznie przypisane wyłącznie P. M.. W tym przedmiocie obrońca powołał się na treść pisma podpisanego przez A. B., w którym jego autor wskazał, że P. M. miał jednokrotnie uderzyć pokrzywdzonego kawałkiem betonu, natomiast P. K. wielokrotnie skakał po głowie pokrzywdzonego, gdy ten leżał na ziemi. A. B. w rzeczonym piśmie zgłosił gotowość złożenia w niniejszej sprawie zeznań w charakterze świadka, wyjaśniając jednocześnie, że „*zwykła ludzka przyzwoitość*” nie pozwala mu przejść obojętnie wobec tego faktu. Do wniosku o wznowienie postępowania dołączone zostało pisemne oświadczenie (bez daty), pod którym widnieje podpis: „B. A.”.

Przedstawiając powyższe, obrońca wniósł o wznowienie przedmiotowego postępowania, uchylenie wyroków sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G..

Nadto, na podstawie art. 546 k.p.k. w zw. z art. 97 k.p.k., obrońca wniósł o:

1. przeprowadzenie dowodu z pisma A.B. na okoliczność wystąpienia podstaw do wznowienia postępowania;
2. przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka A.B. na okoliczność wystąpienia podstaw do wznowienia postępowania.

Prokurator Prokuratury Krajowej, przedstawiając pisemną odpowiedź na stanowisko obrońcy, wniósł o oddalenie wniosku o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek obrońcy jest bezzasadny i nie zasługuje na uwzględnienie.

Wznowienie postępowania karnego należy do nadzwyczajnych środków zaskarżenia i w związku z tym znajduje zastosowanie wyłącznie w wyjątkowych, wskazanych w ustawie i interpretowanych zawężająco okolicznościach. Przesłanki te precyzyjnie określone zostały w przepisach art. 540 k.p.k. oraz art. 540a k.p.k. Występując z wnioskiem w niniejszej sprawie, obrońca skazanego powołał się na treść art. 540 § 1 pkt 2 lit. a i b k.p.k. twierdząc, że wznowienie postępowania jest konieczne z uwagi na ujawnienie nieznanych dotąd okoliczności, które miałyby wskazywać, że wiodącą rolę w zabójstwie S. J. odegrał P. K., nie zaś – jak ustalił to Sąd Apelacyjny – P. M., który został uznany za jedyne sprawcę tej zbrodni.

Obrońca swoje stanowisko oparł na pisemnym oświadczeniu A.B., który w Areszcie Śledczym w Z. miał kontakt z ówczasowo tymczasowo aresztowanym P. K., który to wielokrotnie miał opisywać A. B. przebieg przedmiotowego zabójstwa. W ocenie obrońcy, okoliczności zawarte w tym oświadczeniu mogą doprowadzić co najmniej do zmiany wymiaru kary orzeczonej wobec P. M..

Należy w tym miejscu wyjaśnić, że P. K. został początkowo uznany przez sąd pierwszej instancji za winnego popełnienia przestępstwa z art. 148 § 2 pkt 2 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i przypisano mu w tym zakresie działanie wspólnie i w porozumieniu z P. M.. Sąd drugiej instancji zmienił to rozstrzygnięcie ustalając, że P. K. dopuścił się jedynie występku z art. 280 § 1 k.k. oraz art. 162 § 1 k.k., uznając w konsekwencji wyłącznie P. M. za sprawcę zbrodni zabójstwa S. J..

Zgodnie z art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznawia się, *„jeżeli po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze”* (lit. a ww. przepisu), bądź też *„skazano go za przestępstwo zagrożone karą surowszą albo nie uwzględniono okoliczności zobowiązujących do nadzwyczajnego złagodzenia kary albo też błędnie przyjęto okoliczności wpływające na nadzwyczajne obostrzenie kary”* (lit. b ww. przepisu). Jak wskazano w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego, podstawa wznowienia *de novis*, na którą powołał się wnioskodawca w niniejszej sprawie, aktualizuje się dopiero wówczas, gdy przywołane nowe fakty lub dowody w wysokim stopniu uprawdopodobniają wadliwość wydanego orzeczenia i z takim samym natężeniem wskazują, że po jego wznowieniu dojdzie do wydania zasadniczo odmiennego wyroku. Ten nowy dowód lub fakt powinien więc w sposób wiarygodny podważać prawdziwość dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych, a ocena jego wartości powinna odbywać się w ścisłym związku z dotychczas przeprowadzoną recenzją zgromadzonych w sprawie dowodów. Wznowienie postępowania oparte na tej podstawie może mieć miejsce tylko wtedy, gdy treść nowego dowodu – konfrontowana z pozostałym materiałem, który był podstawą dowodową kwestionowanego rozstrzygnięcia – stworzy odpowiednio wysokie przypuszczenie wydania błędnego wyroku. Przypomnieć przy tym trzeba, że

stopień gwarancji co do sądowej pomyłki musi graniczyć z pewnością, a przynajmniej z wysokim stopniem uprawdopodobnienia. Wymaga także podkreślenia, że obowiązek sądu wypowiadającego się w kwestii wznowienia sprowadza się do weryfikacji li tylko tego, czy okoliczności ujawnione przez wnioskodawcę są faktami dającymi się potwierdzić dowodami spełniającymi wymogi procesowe, a nie zaś dociekania, czy polegają na prawdzie hipotezy i sugestie wnioskodawcy (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2021 r., II KO 77/20, LEX nr 3168841; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lipca 2020 r., IV KO 122/19, LEX nr 3153468).

Powyższych wymogów nie realizuje przedstawiony w niniejszej sprawie wniosek obrońcy skazanego P. M.. Załączone bowiem do wniosku oświadczenie A.B. nie daje uzasadnionych podstaw by twierdzić, że zapadłe wobec P.M. rozstrzygnięcie, na mocy którego skazano go za zbrodnię z art. 148 § 2 pkt 2 k.k. w zw. z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., obarczone jest błędem. W szczególności, co wskazano już powyżej, oświadczenia tego nie można postrzegać i rozpatrywać wyłącznie jednostkowo, tj. w oderwaniu od całokształtu materiału dowodowego, który stanowił podstawę przypisania P.M. rzeczony zbrodni. Wręcz przeciwnie, należy je przeciwstawić ogółowi zgromadzonych w sprawie dowodów i dopiero wówczas dokonać oceny, czy w obliczu takiej konfrontacji waga tego oświadczenia uzasadnia potrzebę uchylenia prawomocnego wyroku i wznowienia postępowania w sprawie.

Przeprowadzona w niniejszej sprawie analiza wskazanej problematyki skutkuje wydaniem oceny negatywnej. To zaś oznacza, że załączonemu do wniosku oświadczeniu A. B. nie sposób przypisać rangi, która zdołałaby podważyć prawidłowość oceny dowodów dokonanej przez Sąd Apelacyjny w (...) i poczynionych na ich podstawie ustaleń faktycznych, skutkujących uznaniem P. M. za jedynego sprawcę zbrodni zabójstwa S. J.. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że treść tego oświadczenia nie kontestuje sprawstwa P. M.. Wprost przeciwnie, oświadczenie to wskazuje, że „*P. M. dokonał jednego uderzenia kawałkiem betonu osoby pokrzywdzonej*”, co jest w pełni zgodne z ustaleniami zawartymi w prawomocnym wyroku. Autor tego oświadczenia wzbogaca jedynie ustaloną przez sąd wersję zdarzenia poprzez rozbudowanie aktywności P. K., który

zgodnie z tą relacją miał „*wielokrotnie skakać pokrzywdzonemu po głowie, gdy ten już leżał*”. Z treści tego oświadczenia jasno zatem wynika, że nie prezentuje ono okoliczności korzystnych dla skazanego P.M., lecz akcentuje wyłącznie okoliczności obciążające P. K., a więc neguje dokonane w sprawie ustalenia, które w istocie nie dotyczą wnioskodawcy. Hipotetycznie przyjmując nawet, że zachowanie P. K. wypełniało również znamiona zbrodni zabójstwa, to okoliczność ta – wobec niekwestionowania w rzeczonym oświadczeniu sprawstwa P. M. – nie umniejszałaby przecież odpowiedzialności karnej skazanego również w aspekcie penalnym. Warto przypomnieć, że uprzednio Sąd Okręgowy w G. – rozpoznając niniejszą sprawę w postępowaniu pierwszoinstancyjnym – przyjął współsprawstwo P. K. w zabójstwie S.J. i wymierzył obu oskarżonym karę dożywotniego pozbawienia wolności. Sama zatem kwestia udziału P. K. była już przedmiotem rozważań sądów obu instancji. Nie sposób przyjąć, by treść oświadczenia A. B. deprecjonowała w wysokim stopniu ustalenia dokonane w tym zakresie przez Sąd Apelacyjny. Przedmiotowe oświadczenie nie wytrzymuje bowiem konfrontacji z całokształtem zgromadzonego materiału dowodowego (poddanego szczegółowej, bardzo wnikliwej, wręcz drobiazgowej ocenie przez sąd *ad quem*), który z jednej strony zasadnie stanowił podstawę przypisania P. M. zarzuconej mu zbrodni, z drugiej zaś nie dostarczył wystarczających przesłanek do uznania współsprawstwa P. K. w tym przestępstwie. Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wydanego wyroku reformatoryjnego podkreślił, że analiza materiału dowodowego nie pozostawiła żadnych wątpliwości co do tego, że P.M. podjął działania skutkujące pozbawieniem życia S. J. poprzez zrzucenie na jego głowę betonowego bloczka, tzw. trylinki, albowiem za tym stanowiskiem przemawiały w sposób jednoznaczny i pewny zarówno utrwalone na miejscu przestępstwa ślady materialne, jak też osobowe źródła dowodowe, które nie ograniczały się wyłącznie do wyjaśnień P. K.. Jego relacje znajdowały zresztą potwierdzenie w opinii biegłej z zakresu medycyny sądowej. Należy tu zauważyć, że podana w oświadczeniu A.B. okoliczność, że P.K. wielokrotnie skakał po głowie pokrzywdzonego – jak słusznie zauważył prokurator w odpowiedzi na wniosek – nie znajduje potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym, który wskazuje na niewielkie zabrudzenie butów P. K. krwią pokrzywdzonego, jak też brak śladów obuwia P. K. w miejscu odnalezienia zwłok.

Dołączone do wniosku o wznowienie postępowania ogólnikowe oświadczenie A. B. nie wskazuje zatem na jakiekolwiek nowe okoliczności, które przeczyłyby ustaleniom sądu, że P. M. pozbawił życia S.J.. Treść tego oświadczenia została zogniskowana na elementach mających na celu pogorszenie sytuacji prawnej P. K., które zresztą w sposób oczywisty nie korespondują z materiałem dowodowym, o którym mowa w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji. Z tej racji nie zachodziła potrzeba przeprowadzenia czynności sprawdzających w trybie art. 546 k.p.k. w zw. z art. 97 k.p.k. w zakresie odnoszącym się do przesłuchania A. B.. Konieczne jest również podkreślenie, że pochodzący od skazanego wniosek o wznowienie postępowania winien dotyczyć rozstrzygnięcia, które narusza jego prawa lub szkodzi jego interesom (art. 425 § 3 k.p.k. w zw. z art. 545 §1 k.p.k.). Niespełnienie tego warunku czyni taki wniosek niedopuszczalnym z mocy ustawy i to bez względu na podstawę prawną żądania wznowienia postępowania z art. 540 k.p.k.

Konkludując, wniosek obrońcy P. M. o wznowienie postępowania nie zasługiwał na uwzględnienie, albowiem nie wskazywał na zaistnienie okoliczności, o których mowa w art. 540 § 1 pkt 2 lit. a lub b k.p.k. Wzruszenie domniemania prawdziwości ustaleń faktycznych przyjętych w prawomocnym wyroku (a co za tym idzie także prawomocnego wyroku) w drodze wznowienia postępowania może nastąpić wyłącznie wówczas, gdy wnioskodawca wykaże duży stopień prawdopodobieństwa błędności poprzedniego orzeczenia, a więc między innymi wskaże nowe fakty lub dowody, które mogą w sposób zasadniczy i wiarygodny podważyć prawdziwość przyjętych w wyroku ustaleń faktycznych. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r., IV KO 176/19). W niniejszej sprawie obrońca tych wymogów nie spełnił, co w konsekwencji musiało skutkować oddaleniem wniosku o wznowienie postępowania.

Rozstrzygnięcie o kosztach związanych z postępowaniem wznowieniowym znajduje oparcie w przepisie art. 639 k.p.k.

Z tych względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

